

Catalunya. Organització territorial

CATALUNYA. L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL

Índex

1. Glossari de conceptes

2. Comunitat Autònoma

3. Les institucions d'autogovern

4. L'organització territorial

1. Glossari de conceptes

Organització territorial : És la forma d'estructuració d'un territori des del punt de vista polític i/o jurídicoadministratiu. Concretament, les divisions territorials es poden definir com les línies que separen unes demarcacions de les altres. Les lleis d'organització territorial de 1987 aprovades pel Parlament fixen en gran mesura el marc de l'organització territorial catalana,

Ordenació territorial: És la materialització en el territori de les polítiques públiques amb contingut territorial, és a dir, l'Expressió territorial" de les polítiques econòmiques, socials, culturals, ambientals... que duen a terme les administracions, a l'escala que sigui.

Comarca : En general, s'entén per comarca aquella extensió de territori en què hi ha un o més d'un factors o elements que es considera que unifiquen els llocs que la conformen: relacions de veïnatge habituals, condicions naturals comunes, fets històrics particulars, etc. En darrer terme, implica una mena de divisió territorial, però no té per què coincidir amb la jurisdicció d'un ens administratiu. La disposició que millor resumeix el seu caràcter és possiblement la següent: "*La comarca es constitueix com una*

entitat local de caràcter territorial formada per l'agrupació de municipis contigus, té personalitat jurídica pròpia i plena capacitat i autonomia per al compliment dels seus fins". (Art. 3.1 de la Llei 6/1987, de 4 d'abril, de l'organització comarcal).

Vegueria En el moment actual, agrupació de comarques que constituïria l'escala "regional" o nivell immediatament inferior al conjunt de Catalunya, eventualment amb un ens administratiu propi (consell de vegueria? diputació?). Suposadament hauria de substituir l'actual nivell provincial, amb el qual manté - des del punt de vista de l'escala- raonables semblances. No té cap caràcter legal. A efectes d'ordenació del territori, existeix un mapa oficial de les regions catalanes aprovat per lleis successives del Parlament (Llei 1/1995, de 16 de març, per la qual s'aprova el Pla territorial general de Catalunya i Llei 24/2001, de 31 de desembre, de reconeixement de l'Alt Pirineus i Aran com a àrea funcional de planificació, mitjançant la modificació de l'article 2 de la Llei 1/1995, per la qual s'aprova el Pla territorial general de Catalunya). Històricament les vegueries -el representant del rei a la vegueria era el veguer- es corresponien amb l'organització territorial de Catalunya vigent a la Baixa Edat Mitjana i l'Edat Moderna, fins al decret de Nova Planta, el mapa de les quals es pot considerar més semblant a un mapa comarcal que no pas a un mapa regional tal i com l'entenem avui en dia.

Províncies: En origen, divisió territorial perifèrica de l'Estat espanyol que, amb el pas del temps, va esdevenir també l'àmbit d'acció d'un ens jurídicoadministratiu propi: la diputació provincial. "La província és una entitat local amb personalitat jurídica pròpia, determinada per l'agrupació de municipis i divisió territorial per a l'assoliment de les activitats de l'Estat. Qualsevol alteració dels límits provincials haurà de ser aprovada per les Corts Generals mitjançant llei orgànica". "El govern i l'administració autònoma de les províncies estaran encomanades a Diputacions o d'altres Corporacions de caràcter representatiu". (Art. 141.1 i 141.2 de la Constitució Espanyola. Traducció sense valor jurídic) La Llei 5/1987, de 4 d'abril, del Règim provisional de les competències de les Diputacions Provincials disposa la desaparició de les províncies i diputacions catalanes mitjançant la conversió a una província única equivalent al conjunt de Catalunya. Aquesta previsió no s'ha acomplert.

Àrea metropolitana: Extensió de territori polaritzada per una ciutat o unes ciutats centrals importants, en conjunt amb un contingent demogràfic notable, i on existeixen vincles funcionals sòlids entre els diferents assentaments que la conformen. Pot estar constituïda de forma políticoadministrativa o no. La Llei 7/1987, de 4 d'abril, per la qual s'estableixen i regulen actuacions públiques especials en la conurbació de Barcelona i en les comarques compreses dins la seva zona d'influència directa suprimeix l'àrea metropolitana existent a Barcelona i els municipis del seu entorn des del Decret-Llei 5/1974, del 24 d'agost, de creació de l'Entitat Municipal Metropolitana de Barcelona, aprovat pel govern espanyol. La Llei 7/1987 crea dues noves entitats metropolitanes de tipus sectorial, amb límits discordants. Alhora, determinats municipis incloent-hi Barcelona i el seu entorn, pel seu compte, han

conformat una mancomunitat de municipis voluntària de l'àrea metropolitana de Barcelona. Aquestes disposicions es refereixen a un àmbit "immediat" al voltant de Barcelona, el que en aquest país es coneix correntment com a àrea metropolitana, però el vigent àmbit metropolità (Llei 1/1995), malgrat existir només a efectes d'ordenació territorial, és considerat a la pràctica com una divisió territorial relativament similar a l'àrea metropolitana.

2. Comunitat Autònoma

Catalunya és una de les comunitats autònomes d'Espanya. Com a comunitat autònoma, té un Estatut d'Autonomia que defineix quines institucions polítiques té i com funcionen.

També explica quins poders té i com es relaciona amb el govern central.

El primer **Estatut d'Autonomia** data de 1932, amb la II República, però amb la dictadura de Franco va ser suspès i no es recuperà fins el 1979.

El 2003 es va reformar per adequar-se a les necessitats reals de la societat catalana i finalment el 2006 es va fer nou.

3. Les institucions d'autogovern

L'Òrgan de govern de Catalunya és **la Generalitat** que està formada per:

- **El Parlament:** que fa les lleis, aprovar els pressupostos i controla el govern.
  - **La presidència:** el president, que és escollit pel parlament i dirigeix el govern.
  - **El Consell Executiu:** està format pels consellers que duen a terme les tasques del govern, dirigits pel president.
- El nombre de conselleries poden variar depenent de les necessitats de cada legislatura (període de govern)

4. L'organització territorial

Catalunya, tal com diuen l'Estatut d'Autonomia i la Constitució espanyola, està formada per les següents **unitats territorials**

- **El Municipi:** és la unitat territorial i administrativa bàsica. Es van crear durant l'Edat Mitjana i actualment n'hi ha 946.
Del govern del municipi se n'encarrega l'**Ajuntament** (format pels regidors i l'alcalde).
És el nivell bàsic d'organització administrativa.

És una associació de persones i béns determinada per relacions necessàries de veïnatge.

l'ajuntament és una corporació pública un òrgan jurídic que representa i administra els interessos d'un municipi i té jurisdicció sobre 1 territori determinat.

Els municipis posseeixen competències pròpies, així com autonomia per desenvolupar-les.

- Els municipis més grans de Catalunya corresponen a l'àmbit metropolità de Barcelona

Per llei cada municipi, en funció de la seva població, ha de oferir una sèrie de serveis.

Llei de la divisió i organització comarcal de Catalunya (1987)

L'actual divisió de la Comunitat Autònoma de Catalunya en comarques* té el seu origen en un decret de la

Generalitat de Catalunya de l'any 1936 (divisió comarcal de 1936), que tingué vigència fins al 1939, quan fou

suprimida pel franquisme.

Posteriorment, el 1987, la Generalitat adoptà de nou aquesta divisió territorial, si bé el 1988 s'hi afegiren tres noves

comarques:

el Pla de l'Estany, el Pla d'Urgell i l'Alta Ribagorça, i el 1990 es modificà algun límit territorial.

* Definició de comarca és una entitat local constituïda per una agrupació de municipis i que els uneix o comparteixen

unes característiques comuns com :

1. Un espai físic
2. Una història comuna que dona lloc a una consciència comuna de pertànyer a una mateixa unitat (s'expressa en

cultura popular, balls...)

3. Tenen una mateixa capital comercial: ciutat on es concentra gran activitat econòmica i els serveis dels habitants

de la comarca (ensenyament, mercat, servei sanitari...)

4. Consell comarcal: comarca té unitat de govern dotada d'una institució pròpia.

- Vall d'Aran: té llengua pròpia (aranès) i té Consell General (institució de govern específica).

Resumint dient que la - comarca com una entitat local de caràcter territorial, formada per l'agrupació de municipis

contigus, amb una personalitat jurídica pròpia.

- és un conjunt de municipis que tenen certa autonomia i formen una unitat territorial.

Actualment n'hi ha 41.

Del govern de la comarca se n'encarrega **el Consell Comarcal**, que està format per regidors de tots els municipis.

CONSELL COMARCAL

Els consells comarcals a Catalunya són l'òrgan de govern i d'administració de la comarca. La seva organització, com en tots els ens locals de Catalunya, es configura amb un òrgan col·legiat, el ple, i un òrgan unipersonal, el President.

Compten, però, amb una figura integrada en la cúpula del govern: el gerent. Aquest és un professional que té plena dedicació a l'execució de les tasques del govern i l'administració comarcals.

El ple del consell comarcal està format, tal com correspon a un ens de segon grau, per regidors dels ajuntaments que la componen..

La designació dels consellers comarcals es fa per un sistema basat en la Llei o Regla D' Hondt aplicant una fórmula mixta tenint en compte tant els vots obtinguts per cada candidatura com el nombre de regidors.

- **Les províncies:** són les unitats administratives amb que s'organitza el territori espanyol.

Són 4: Girona, Tarragona, Lleida i Girona.

Del govern de la província se n'ocupa la **Diputació provincial**.

* **Barcelona, capital de Catalunya**

Paper central en bona part de les activitats econòmiques, important sector industrial i servei. Barcelona i àrea metropolitana, centre motor del territori català,

prenen decisions socioeconòmiques del país. Capital política de Catalunya, és la seu del Parlament, de la Presidència de la Generalitat i del Govern, Tribunal

Superior de Justícia i s'hi concentren moltes institucions de l'Administració autonòmica.

D'altres formes possibles d'organitzacions

Vequeries

Les regions : àrees formades per comarques veïnes organitzades a l'entorn d'un gran nucli urbà.

Alt Pirineu i Aran (comarques pirinenques): Alt Urgell, Serdanya, Vall d'Aran, Alta Ribagorça, Pallars Jussà i Pallars Sobirà.

Àrea de muntanya modificada la seva estructura econòmica tradicional pel creixement del turisme.

Comarques Gironines: Gironès, Alt Empordà, Pla de l'Estany, la Selva, la Garrotxa i Ripollès. Capital Girona, economia força equilibrada.

Comarques/Catalunya central: Olzona, Solsonès, Bages, Berguedà i Anoia. Manresa (per pes demogràfic) ciutat més important, economia té un pes important, activitat agropecuària i indústria.

Lleida (terres de ponent): Sergià, Noguera, Garrigues, Pla d'Urgell, Urgell i Segarra. Lleida capital i més habitants. Malgrat el creixement de serveis, el sector primari és encara destacat.

Àrea de Barcelona: Barcelonès, Vallès Occidental i Oriental, Maresme, Baix Llobregat, Alt i Baix penedès i Garraf. Molt vinculades a Barcelona, densitat de població i importància d'activitat industrial i serveis.

Camp de Tarragona: Alt i Baix Camp, Tarragonès, Priorat i Conca de Barberà. Gran creixement en últims anys,

Tarragona-Reus és nucli tant per població com activitat industrial, sector primari encara destacat.

Terres de l'Ebre: Ribera d'Ebre, Baix Ebre, Montsià, Terra Alta. Tortosa nucli demogràfic i capital, activitat agrícola pes rellevant dintre de l'economia.